

Inleiding

Het vierde World Science Forum (WSF, Budapest 5-7 november 2009) was een initiatief van UNESCO, the International Council for Science (ICSU) en de Hongaarse Academie van Wetenschappen. Het was een vervolg op de World Science Conference (Budapest, 28 juni – 1 juli 1999), die wereldwijd werd gezien als een belangrijk moment om de relatie tussen wetenschap en samenleving te versterken.

Het WSF was opgezet als een netwerkplaats waar wetenschappers en beleidsmakers elkaar konden treffen. Er kwam een verscheidenheid aan wetenschappers (van jonge academici tot aan Nobelprijswinnaars), regeringsleiders, beleidsmakers en vertegenwoordigers van internationale organisaties bijeen. Bijzonder groot was de vertegenwoordiging van regeringsleiders uit het Zuiden. Het WSF is dan ook een van de weinige mondiale fora waaraan de Zuidelijke landen een groot belang hechten. De functie van bijvoorbeeld het European Science Open Forum (ESOF) of het Global Science Forum van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) zijn meer regionaal of projectmatig van aard. Daarbij is de rol van de overheid in Zuidelijke landen ten opzichte van wetenschap vaak groot. Voorafgaand aan het forum organiseerde UNESCO overigens een G77 bijeenkomst (een samenwerkingsverband van ontwikkelingslanden in de VN) voor ministers van wetenschap.

Een breed scala aan onderwerpen passeerde in Budapest de revue: er werd onder meer gesproken over de positie van vrouwen en jongeren in de wetenschap, over 'science diplomacy' als een manier om wetenschappelijke informatie te laten landen in bestuurlijke besluitvormingsprocessen, en over wetenschapsfinanciering. Twee onderwerpen kwamen veel terug in het debat: klimaatverandering en wetenschapsbeleid.

Klimaatverandering

De plenaire opening was geheel gewijd aan klimaatverandering. De twee key note speakers, Dennis Meadows (University of New Hampshire) en Mathis Wackernagel (Global Footprint Network), betoogden vol overtuiging dat de wereld op een klimatologische afgrond afstevent als we op dezelfde wijze blijven doorgaan met het gebruik van grondstoffen. Verschillende methoden werden gepresenteerd om dit inzichtelijke te maken. Bijvoorbeeld de ecologische voetafdruk, die in West-Europa en Noord-Amerika 1 tot 4 keer zo groot is dan de gemiddelde 'biocapaciteit' per persoon toe zou laten. Of het gebruik van het aantal 'aardes' afgezet tegen de tijd, waarbij duidelijk wordt dat we al langere tijd 'biocapaciteit' gebruiken van meer dan één planeet aarde.

Wetenschappers toonden grote bezorgdheid over het onvermogen van de politiek om actie te ondernemen om effecten van klimaatverandering tegen te gaan. Ze gaven daarbij aan realistisch te moeten zijn; politiek wortelt in een traditie van korte termijn denken.

Meadows pleitte er voor om klimaatverandering als symptoom te beschouwen, niet als het probleem: klimaatverandering toont aan dat er iets mis is met de manier waarop we met onze wereld omgaan.

In een themasessie georganiseerd door de International Union for Conservation of Nature (IUCN), werd ingegaan op de relatie tussen ethiek en klimaatverandering. Brendan Mackey (Australian National University) benadrukte de belangrijke rol van ethiek in de keuzes die wij individueel en collectief maken voor een duurzamere manier van leven. Initiatieven als de Earth Charter en de Universele Verklaring voor de Rechten van de Mens zijn overeengekomen principes die richting kunnen geven aan collectieve besluitvorming. Een van de deelnemers memoreerde het onlangs door de Algemene Conferentie van UNESCO aangenomen besluit om te onderzoeken of een Universele Verklaring Ethiek en Klimaatverandering haalbaar is.

Wetenschapsbeleid

In een door UNESCO en de Islamic Organisation for Education Science and Culture (ISESCO) georganiseerde sessie over wetenschapsbeleid werden onder meer voorbeelden gepresenteerd uit Zuid-Amerika, Afrika en Azië. Zo hebben Argentinië en Mexico de afgelopen tijd extra geïnvesteerd in het ontwikkelen van beleidskaders om wetenschap, technologie en innovatie te ondersteunen. Dit heeft geresulteerd in een regionaal samenwerkingsverband. Afrika daarentegen loopt erg achter als het gaat om wetenschappelijke infrastructuur. Er zijn op 53 landen slechts 13 nationale academies van wetenschappen actief, met name in de Noordafrikaanse regio. Een handicap, want academies zijn een effectieve manier om wetenschappers te mobiliseren op mondiale onderwerpen, zoals klimaatverandering en voedsel. Reden voor UNESCO om de komende jaren extra in te zetten op het ontwikkelen van wetenschappelijke infrastructuur in Afrika.

De volgende conclusies werden getrokken in deze sessie:

- wetenschap en beleid zijn complementair in het streven naar oplossingen voor mondiale problemen
- het is noodzakelijk om het raakvlak (of interface) tussen wetenschap en beleid te borgen
- er is behoefte aan een communicatiemechanisme tussen wetenschappers, beleidsmakers en het brede publiek
- wetenschapsonderwijs is een conditio sine qua non voor het ontwikkelen van een interface voor wetenschap en beleid

Uitkomsten van het WSF

De nadruk lag tijdens het WSF niet op het formuleren van aanbevelingen voor actie. In de slotsessie in het Hongaarse parlamentsgebouw waren het vooral algemene statements waarmee werd afgesloten. De rode draad was dat het niet eenvoudig is wetenschappelijke informatie op het niveau van de besluitvorming te krijgen. De bijdragen die wetenschappers, inclusief de sociale wetenschappen, kunnen leveren aan het inzichtelijk maken van bijvoorbeeld processen rondom klimaatverandering zijn echter cruciaal.

Het is opmerkelijk dat het forum in Nederland zo weinig is ingebed. Er waren weinig vertegenwoordigers vanuit zowel de Nederlandse wetenschap als de overheid. Terwijl landen als Zweden, Finland en het Verenigd Koninkrijk wel vertegenwoordigd waren door vakdepartementen. Levert het WSF te weinig concreet resultaat op? Zijn er in Nederland andere manieren waarop contact gelegd wordt met wetenschappelijke beleidsmakers uit het Zuiden?

In 2011 vindt het vijfde World Science Forum plaats. Naast Hongarije hebben Zuid-Amerikaanse landen aangegeven dat zij de organisatie hiervan graag naar zich willen toetrekken.